

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 271/2024-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou Mgr. Andreou Ondriašovou, Námestie hraničiarov 18, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. PN-9C/372/2012 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. PN-9C/372/2012 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Okresnému súdu Trnava **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. PN-9C/372/2012 konal bez zbytočných prietahov.
- Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **4 000 eur**, ktoré **j e** jej Okresný súd Trnava **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Trnava **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **713,96 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti

- Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 26. marca 2024 domáhala vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48

ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), a to postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. PN-9C/372/2012 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Sťažovateľka zároveň navrhovala, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov a priznal jej finančné zadosťučinenie 9 000 eur, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia 713,96 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplynulo, že žalobou podanou v decembri 2012 na Okresnom súde Piešťany [právny predchodca okresného súdu (ďalej aj „prvoinštančný súd“)] sa sťažovateľka ako žalobkyňa domáhala zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva rozdelením spoločnej veci. Prvoinštančný súd uznesením z 24. mája 2013 pripustil, aby z napadnutého konania vystúpila pôvodne žalovaná [redacted] a na jej miesto vstúpila nová žalovaná [redacted] (aktuálne s priezviskom [redacted]). Prvé pojednávanie sa uskutočnilo až 15. februára 2018. Sťažovateľka 27. júna 2019 podala svoju prvú sťažnosť na prieťahy adresovanú predsedovi prvoinštančného súdu, ktorý ju vyhodnotil ako opodstatnenú a za prieťahy sa ospravedlnil. Dňa 11. februára 2022 podala sťažovateľka svoju druhú sťažnosť na prieťahy v konaní, ktorá bola predsedom súdu opäť vyhodnotená ako dôvodná. Po zmene súdnej mapy od 1. júna 2023 pokračovalo napadnuté konanie na okresnom súde. Súdom ustanovený znalec predložil 17. júla 2023 okresnému súdu znalecký posudok takmer po roku od svojho ustanovenia (21. júla 2022). Napadnuté konanie nebolo ku dňu podania ústavnej sťažnosti skončené. Aktuálne je nariadený termín pojednávania na 31. október 2024.

3. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky je tvrdenie, že došlo k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a práva na rozhodnutie v primeranej lehote. Sťažovateľka poukázala najmä na to, že celková dĺžka konania presiahla v momente podania ústavnej sťažnosti 11 rokov a 3 mesiace, a to bez toho, aby bolo vydané čo i len neprávoplatné meritórne rozhodnutie. Sťažovateľka odkázala na judikatúru ústavného súdu, podľa ktorej ani právne či skutkovo náročný stav nesmie trvať neprimerane dlhú dobu. Sťažovateľka poukázala aj na dlhodobé problematické a konfliktné vzťahy medzi ňou a žalovanou, ktoré ju negatívne ovplyvňujú v jej každodennom živote, pretože sťažovateľka a aj žalovaná v spoločných nehnuteľnostiach trvalo bývajú. Každodenné konfliktné stavy medzi nimi už vyústili do podania viacerých návrhov na vydanie neodkladných opatrení, ktoré nie sú plne rešpektované. Sťažovateľka sa preto domnieva, že zo strany konajúceho súdu došlo k porušeniu jej základného práva na prejednanie veci bez zbytočných prieťahov, resp. práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote.

4. Vo vzťahu k finančnému zadosťučineniu sťažovateľka uviedla, že jeho výška (9 000 eur) je odôvodnená samotnou dĺžkou konania, ako aj negatívnymi následkami neustálych konfliktov, ktoré majú za následok, že sťažovateľka je prakticky vylúčená z užívania časti majetku v podielovom spoluvlastníctve, ktorý tak chátra. Sťažovateľka pritom zdôraznila, že iba samotné vyslovenie porušenia čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru by z jej pohľadu nebolo dostatočným zadosťučinením.

II.

Procesný postup ústavného súdu a vyjadrenie predsedu okresného súdu

5. Ústavný súd ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. I. ÚS 271/2024-13 z 28. mája 2024 ju podľa § 56 ods. 1 a 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

6. Ústavný súd následne výzvou zo 4. júna 2024 vyzval predsedu okresného súdu, aby sa vyjadril k opodstatnenosti ústavnej sťažnosti. Predseda okresného súdu v podaní doručenom ústavnému súdu 27. júna 2024 uviedol, že v napadnutej veci sa v priebehu konania vystriedalo spolu šesť zákonných sudcov. Predseda sa zároveň vyjadril k efektívnosti úkonov poslednej zákonnej sudkyne a uviedol, že neustále rozsiahle vyjadrenia a procesné návrhy strán podstatne zvyšujú procesnú zložitosť veci, a teda majú aj vplyv na dĺžku konania. A to najmä skrze doručovania samotných vyjadrení a následných doplňujúcich vyjadrení, ktoré si vyžadujú vykonanie ďalších procesných úkonov zo strany súdu. Okrem toho napadnuté konanie je aj skutkovo zložité a vyžadovalo si rozsiahle znalecké dokazovanie. Predseda súdu teda uzavrel, že okresný súd konal efektívne a bez výrazne dlhých období nečinnosti, pričom ešte raz zdôraznil, že predmetná vec bola od jej nápadu pridelená až šiestim sudcom, pričom obsiahlejší súdny spis si, samozrejme, vyžaduje dlhší čas na preštudovanie veci. Predseda súdu preto navrhol, aby ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovел, a tiež uviedol, že nesúhlasí s výškou finančného zadosťučinenia, ktoré si uplatnila sťažovateľka, a to aj z dôvodu, že dĺžka konania bola čiastočne zavinená aj konaním samotnej sťažovateľky. K svojmu vyjadreniu pripojil predseda okresného súdu aj stručný prehľad úkonov súdu v napadnutom konaní.

7. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s podaniami účastníkov dospel k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno v tomto prípade očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu, resp. predchádzajúcim postupom prvostupňového súdu v konaní vedenom pod sp. zn. PN-9C/372/2012 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. jej práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

9. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

10. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom tohto základného práva je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba čakajúca na rozhodnutie všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde

sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

11. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala predtým z niektorých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (napr. § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1), ktorý platil do 30. júna 2016, a v súčasnosti už vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“, a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

13. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd podotýka, že spory o vyporiadanie podielového spoluvlastníctva môžu byť zložité najmä vo vzťahu k znaleckému dokazovaniu, ako aj prípadnému predkladaniu súkromných znaleckých posudkov týkajúcich sa ceny, resp. možnosti rozdelenia nehnuteľností, ako tomu bolo aj v tomto prípade. V tejto súvislosti však ústavný súd konštatuje, že ani tento aspekt nezbavuje sudcu ústavnej zodpovednosti za prietahy v konaní zapríčinené nesprávnou organizáciou práce alebo inými nedostatkami v činnosti súdu vrátane jeho nečinnosti (m. m. I. ÚS 47/96, I. ÚS 173/2017).

14. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom. Ústavný súd identifikoval aj na strane sťažovateľky okolnosti, ktoré mali v napadnutom konaní negatívny vplyv na dĺžku konania. Napríklad pri jej žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov. Sťažovateľka totiž požiadala o oslobodenie od súdnych poplatkov ešte 7. mája 2014 v nadväznosti na vyrubenie súdneho poplatku vo výške 4 697,50 eur na základe vypracovaného znaleckého posudku. Prvostupňový súd jej rozhodnutím z 15. augusta 2014 nepriznal toto oslobodenie, proti čomu sa sťažovateľka odvolala (11. septembra 2014) a krajský súd o tomto jej odvolaní rozhodol až 19. októbra 2015, a to tak, že potvrdil rozhodnutie prvostupňového súdu. Súdny poplatok zaplatila sťažovateľka po opakovanej výzve na jeho zaplatenie až 12. apríla 2017, čím sa napadnuté konanie predĺžilo o takmer dva roky. Príspevok sťažovateľky k dĺžke napadnutého konania ústavný súd zohľadnil neskôr pri stanovení finančného zadostučinenia. Správanie sťažovateľky ale napriek tomu nemalo rozhodujúci vplyv na celkovú dĺžku napadnutého konania.

15. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup samotného okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd do určitej miery súhlasí s predsedom okresného súdu, že súd konal priebežne, a preto neeviduje obdobia zbytočnej nečinnosti aj s ohľadom na okolnosť, že šesťkrát došlo k zmene zákonného sudcu. Napriek tomu ústavný súd dokázal identifikovať jeden úsek zbytočnej nečinnosti konajúceho súdu. Po zaplatení súdneho poplatku za návrh sťažovateľkou (12. apríla 2016) zostal súd nečinný až do 1. augusta 2017, teda približne rok a štyri mesiace. V tomto období došlo iba k jednej zo zmien zákonného sudcu, ale inak súd nevykonal žiadny relevantný úkon. Ústavný súd zároveň zdôrazňuje, že v tomto prípade neobstojí argumentácia predsedu súdu, že po zmene sudcu bol vždy potrebný čas na preštudovanie rozsiahleho spisového materiálu, pretože pri ostatných zmenách zákonného sudcu k takejto dlhej nečinnosti nedošlo. Ústavný súd teda konštatuje, že v napadnutom konaní bolo možné konajúcemu súdu vytknúť aj zbytočnú a neodôvodnenú nečinnosť, v rámci ktorej súd nevykonal žiadny úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty strán napadnutého súdneho konania.

16. Ústavný súd okrem toho poukazuje aj na zjavne neefektívny postup konajúceho súdu, najmä v súvislosti so znaleckým dokazovaním. Napríklad konajúci súd vyzýval sporové strany, aby sa vyjadrili, z akého konkrétneho odboru a odvetvia by mal súd ustanoviť znalca, pričom táto okolnosť je vzhľadom na predmet znaleckého dokazovania v plnej diskreícii súdu. Taktiež v priebehu roku 2022 súd opakovane písomne dopytoval najprv 15 (2. marca 2022) a následne 11 znalcov (28. apríla 2022), pričom znalca ustanovil až 21. júla 2022. Týmto problémom pri ustanovovaní znalcov sa mohol súd jednoducho vyhnúť tým, že pred samotným vyhotovením a zaslaním uznesenia znalcovi konkrétneho znalca telefonicky kontaktuje a overí si, aká je jeho pracovná zaťaženosť, prípadne si vyjasní akékoľvek nejasnosti týkajúce sa predmetu znaleckého dokazovania. Konajúci súd tak ale nepostupoval, a tým zbytočne predĺžil dĺžku napadnutého konania o ďalšie mesiace.

17. V napadnutom konaní teda došlo aj k neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu (ako je už uvedené v bode 15 odôvodnenia tohto nálezu) a popritom okresný súd postupoval neefektívne (bod 16 odôvodnenia tohto nálezu), čo v konečnom dôsledku viedlo k tomu, že napadnuté konanie nebolo ani po 11 rokoch od jeho začiatku právoplatne ukončené. Preto bolo možné v kontexte danej veci jednoznačne konštatovať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, resp. práva na prejednanie veci v primeranej lehote.

18. Na základe uvedených skutočností teda ústavný súd dospel k záveru, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu, resp. jeho právneho predchodcu v konaní vedenom pod sp. zn. PN-9C/372/2012 porušené boli (bod 1 výroku tohto nálezu).

19. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľom ústavný súd prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV. Priznané finančné zadosťučinenie

20. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

21. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

22. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

23. Sťažovateľka si uplatnila primerané finančné zadosťučinenie 9 000 eur, ústavný súd ale považoval túto sumu za zjavne neprimeranú, preto jej priznal finančné zadosťučinenie vo výške 4 000 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Pri určení výšky tohto zadosťučinenia zohľadnil ústavný súd svoju stabilnú judikatúru (napr. IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 63/2020, IV. ÚS 109/2020, IV. ÚS 287/2020, IV. ÚS 313/2020), prihliadol pritom na už uvedené okolnosti na strane sťažovateľky (bod 14 odôvodnenia tohto nálezu), ako aj na satisfakčný charakter priznaných trov právneho zastúpenia. V prevyšujúcej časti ústavnej sťažnosti týkajúcej sa finančného zadosťučinenia teda nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

V. Trov konania

24. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 713,96 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

25. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za dva úkony právnej služby podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom a podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2024 v sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2024 v sume 13,73 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky).

26. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

27. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. júla 2024

Miloš Maďar
predseda senátu